

Mehanizam za međunarodne krivične sudove (MMKS ili Mehanizam) osnovao je Savjet bezbjednosti Ujedinjenih nacija 22. decembra 2010. da nastavi nadležnosti, prava, obaveze i ključne funkcije Međunarodnog krivičnog suda za Ruandu (MKSR) i Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) nakon okončanja njihovih mandata. MMKS ima dva ogranka, jedan u Arushi, Tanzanija, i drugi u Haagu, Nizozemska.

OBRAĆANJE

TUŽITELJ

(Isključivo za medije. Nije zvaničan dokument.)

Arusha, Den Haag, 6. decembar 2017.

Obraćanje g. Sergea Brammertza, tužitelja Mehanizma za Međunarodne krivične sudove i Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju Vijeću sigurnosti Ujedinjenih nacija New York, 6. prosinca 2017.

Gospodine predsjedniče, ekscelencije,

Hvala vam na ovoj prilici da vam se ponovo obratim i izvijestim vas o aktivnostima MKSJ-a i MMKS-a u Arushi i Den Haagu. Želio bih vas ukratko izvijestiti o aktivnostima Mehanizma, a nakon toga ću se osvrnuti na posljednje izvješće Tužiteljstva MKSJ-a.

Međutim, dopustite mi najprije da iskoristim ovu priliku da poželim dobrodošlicu nenoj ekscelenciji, gospođi Kolindi Grabar-Kitarović, predsjednici Republike Hrvatske, kao i gospođi Neli Kuburović, ministrici pravde Republike Srbije. Čast nam je što su nam se danas pridružile povodom podnošenja posljednjeg izvješća MKSJ-a ovom Vijeću.

Gospodine predsjedniče, ekscelencije,

Tužiteljstvo Mehanizma i dalje usredotočuje svoj rad na učinkovito okončanje ograničenog broja prvostupanjskih i žalbenih postupaka prenesenih s MKSJ-a.

Tijekom razdoblja na koji se odnosi izvješće, Tužiteljstvo je započelo izvođenje svojih dokaza u predmetu *Stanišić i Simatović*. Kako bi se skratilo trajanje ovog suđenja, prošlog tjedna smo podnijeli zahtjev da se poveća tjedni broj sudskih dana i sati. Tužiteljstvo je također nastavilo svoj rad na dvama preostalim žalbenim predmetima. Sljedećeg tjedna ćemo iznijeti usmenu argumentaciju u predmetu *Šešelj*.

Lociranje i uhićenje preostale osmorice optuženih pred MKSR-om koji su u bijegu ostaje naš drugi prioritet. Tijekom razdoblja na koji se odnosi izvješće, Tužiteljstvo je nastavilo ulagati napore na reformiranju i jačanju naših aktivnosti lociranja optuženih koji su u bijegu. Završili smo restrukturiranje našeg Odjela za istragu i optužene u bijegu, i imenovan je novi voditelj tima za lociranje optuženih u bijegu. Naše su aktivnosti trenutačno usredotočene na praćenje nekoliko novih tragova, dok istovremeno revidiramo i nastavljamo rad na prošlim tragovima koji nisu bili procesuirani.

Na kraju, nastavljamo s pružanjem pomoći nacionalnim pravosudnim sustavima koji se bave istragama i kaznenim progonom za ratne zločine, zločine protiv čovječnosti i genocid počinjene u Ruandi i na prostoru bivše Jugoslavije. U odnosu na zločine počinjene u Ruandi, Tužiteljstvo je usredotočeno na poboljšanje pristupačnosti naše zbirke dokaza. Osim što omogućavamo bolji pristup nacionalnih pravosudnih sustava našem dokaznom materijalu, surađujemo s našim partnerima u Ruandi kako bismo uspostavili direktnije linije komuniciranja da bi se obostrano pružanje pomoći ubrzalo.

U odnosu na bivšu Jugoslaviju, Tužiteljstvo je usredotočeno na aktivnosti osiguranja kontinuiteta nakon zatvaranja MKSJ-a. Tijekom mojih posjeta Beogradu i Sarajevu prošlog mjeseca, nacionalna tužiteljstva za ratne zločine izrazila su opredijeljenost za nastavak i daljnje jačanje suradnje s Tužiteljstvom kojem sam na čelu. Dodatno su zatražili da pružimo veću podršku njihovim naporima ka ispunjenju njihovih nacionalnih strategija za procesuiranje ratnih zločina. Tužiteljstvo Mehanizma će također nastaviti surađivati s kolegama iz regije s ciljem unapređenja pravosudne suradnje na regionalnoj razini.

Gospodine predsjedniče, ekscelencije,

MKSJ će zatvoriti svoja vrata krajem ovog mjeseca.

Tijekom dvadeset četiri godine Tužiteljstvo kojem sam na čelu nastojalo je ispuniti mandat koji nam je ovo Vijeće povjerilo. Da privedemo pravdi osobe koje snose najveću odgovornost za užasna kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriju bivše Jugoslavije. Za sobom ostavljamo bogato i kompleksno naslijeđe. Zahvaljujući ovom Vijeću, toliko mnogo žrtava i preživjelih doživjelo je u izvjesnoj mjeri ostvarenje pravde za nebrojena zlodjela koja su pretrpjeli.

Moje posljednje izvješće detaljnije razmatra rad Tužiteljstva u provedbi Strategije okončanja rada. Identificirali smo svoje uspjehe, naučene lekcije, kao i ona područja u kojima nisu ostvareni rezultati koje su žrtve očekivale. Vjerujemo da su naši rezultati vjerodostojni. I nadamo se da će Vijeće vidjeti naše napore kao značajan doprinos održanju međunarodnog mira i sigurnosti.

Danas bih želio izdvojiti tri takve naučene lekcije.

Tužiteljstvo kojem sam na čelu smatra da je Strategija okončanja rada MKSJ-a predstavljala uspješnu mjeru ispunjenja izvršnog autoriteta ovoga Vijeća. Kombinirajući smjernicu da se usredotočimo na osobe koje snose najveću odgovornost za zločine s rokom za podnošenje novih optužnica, ovo Vijeće je promoviralo učinkovit i ekspeditivan rad Tužiteljstva kojem sam na čelu. Na primjer, takozvana mega-suđenja koja je Tužiteljstvo vodilo implementirajući Strategiju okončanja rada MKSJ-a očito su dovela do značajnih ušteda, dok je istovremeno postignuto vrlo smisleno ostvarivanje pravde. Strategija okončanja rada MKSJ-a je također osigurala primjereno utvrđivanje odgovornosti, dok je istovremeno očuvana naša tužiteljska neovisnost u pojedinačnim predmetima.

Osim toga, legitimitet Strategije okončanja rada MKSJ-a dodatno je ojačan time što je predviđao prenošenje naših zaduženja na nacionalne pravosudne sustave. Ovo je vijeće odlučilo da se Međunarodni sud treba zatvoriti ne zbog toga što je njegov posao završen, već zbog toga što je uvjereno da će dodatno ostvarivanje pravde biti postignuto pred nacionalnim sudovima, sukladno međunarodnim obvezama. To je bilo od ključnog značaja jer su istrage koje je provelo Tužiteljstvo kojem sam na čelu identificirale na stotine osumnjičenih, od kojih je samo mali broj onih koje smo kazneno gonili kao osobe koje snose najveću odgovornost. Pretpostavka da će nacionalni sudovi nastaviti proces utvrđivanja odgovornosti odgovor je na bojazni da će zatvaranje Međunarodnog suda dovesti do nekažnjivosti.

Premda je MKSJ prvobitno slijedio put primarnosti, potaknuto Strategijom okončanja rada MKSJ-a i smjernicama koje je dalo ovo Vijeće, Tužiteljstvo kojem sam na čelu iniciralo je razvoj jednog učinkovitog sustava komplementarnosti i partnerstva s nacionalnim pravosuđima. Ključna lekcija je da u budućnosti, gdje je to moguće, treba postojati jedan integrirani pristup koji obuhvaća i međunarodne i nacionalne pravosudne mehanizme.

Na kraju, kad je riječ o suradnji, kao što vas je Tužiteljstvo kojem sam na čelu redovito izvještavalo, države na području bivše Jugoslavije često su izbjegavale ispunjavanje svojih međunarodnih obveza, posebno kada je u pitanju uhićenje optuženih. Pa ipak, uspjeli smo privesti pravdi sve optužene koji su bili u bijegu, u vrijeme kada je neuspjeh da se optuženi uhite predstavljao veliki izazov za međunarodno pravosuđe. To je bilo moguće zahvaljujući snažnoj podršci ovog Vijeća, Ujedinjenih naroda i država članica. Premda je više čimbenika imalo utjecaja, na koncu je jedna mjera imala presudni utjecaj: politika kondicionalnosti koju su primijenili Europska unija, Sjedinjene Američke Države i druge države članice Ujedinjenih naroda.

Naši rezultati pokazuju da postoji jasna politička volja u prilog utvrđivanju odgovornosti i ako međunarodna zajednica bude govorila istim glasom, osobe koje snose najveću odgovornost za ozbiljna kršenja međunarodnog humanitarnog prava moći će biti pozvane na odgovornost za svoje zločine.

Gospodine predsjedniče, ekscelencije,

Govori se da Međunarodni sud nije postigao pomirenje na području bivše Jugoslavije. Teško je ne složiti se s tom konstatacijom. Kao što smo vidjeli tijekom prethodna dva tjedna, zločini su ostavili ožiljke koji još nisu zacijelili. Mnogi osuđene ratne zločince i dalje smatraju herojima, dok se žrtve i preživjeli ignoriraju i zanemaruju. Činjenice koje je teško prihvatiti i dalje se potpuno poriču, ili se događa moralno izbjegavanje koje dolazi s ukazivanjem na zločine drugih.

Pitanje koje se postavlja je, dakle, zašto pomirenje danas i dalje predstavlja tako velik izazov. Stvarnost je da i dalje ne postoji istinska volja u regiji da se prihvate ogromna zlodjela iz prošlosti i da se okrene budućnosti, nažalost ponajprije među političkim rukovodstvima.

Nažalost, isuviše mnogo ljudi sluša ratne zločince koji se skrivaju iza tvrdnji o kolektivnoj odgovornosti. Ratni zločinci inzistiraju na tome da se ne sudi njima, već njihovim narodima. Oni inzistiraju da je, ako se oni proglašavaju krivima, i cijela njihova zajednica proglašena krivom.

Za razliku od toga, Tužiteljstvo kojem sam na čelu uvijek je inzistiralo na principu individualne kaznene odgovornosti. Činjenica je da zločine nisu počinile nacije ili narodi. Počinili su ih pojedinci, a ponajprije politički i vojni dužnosnici.

Stoga, dozvolite mi da budem sasvim jasan: nijedna zajednica ne snosi odgovornost za to što su ti ljudi učinili. Krivnju snose oni, i nitko drugi.

Pravda treba osloboditi društvo teškog bremena kolektivne odgovornosti, i utrti put prihvaćanju i razumijevanju. Stoga, iako pravda sama po sebi nije dovoljna za postizanje pomirenja, ona je ključni uvjet.

Gospodine predsjedniče, ekscelencije,

Jasno je da se mnogo toga tek treba učiniti. Mnoge žrtve, iz svih zajednica, i dalje čekaju na pravdu. Državama u regiji je potrebna podrška u istoj mjeri kao i ranije. One same neće uspjeti postići pravdu i pomirenje.

Partneri mogu pomoći posredovanjem kako bi se ostvario napredak u zajedničkom prihvaćanju nedavne prošlosti. Kako bi naše kolege u nacionalnim sustavima postigle uspjeh, potrebna im je ista podrška koju je Tužiteljstvo kojem sam na čelu uvijek dobivalo od ovog Vijeća, Ujedinjenih naroda i država članica.

Gospodine predsjedniče, ekscelencije,

Bio mi je privilegij obnašati dužnost glavnog tužitelja MKSJ-a prethodnih deset godina. Zahvaljujem vam na podršci koju ste pružili a koja je bila potrebna kako bi se osigurala uhićenja svih optuženih u bijegu i privođenje posljednjih predmeta pred Međunarodnim sudom uspješnom završetku.

Kao glavni tužitelj Mehanizma, posvećen sam nastavku provođenja Strategije okončanja rada i pružanju podrške kako bi se države bivše Jugoslavije okrenule budućnosti. Nacionalna tužiteljstva sada imaju primarnu odgovornost da postignu veću pravdu, dok je naša ograničenija uloga da podržimo njihove napore. Omogućavanjem pristupa našem dokaznom materijalu. Dijeljenjem naše ekspertize i prenošenjem naučenih lekcija. I promicanjem pozivanja na odgovornost i potrage za nestalima.

Zahvalni smo na kontinuiranoj podršci ovog Vijeća.

Hvala vam na pozornosti.